

Sygn. akt II CK 226/04

**WYROK
W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ**

Dnia 9 grudnia 2004 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Henryk Pietrkowski (przewodniczący)

SSN Mirosław Bączyk (sprawozdawca)

SSN Marian Kocon

Protokolant Anna Banasiuk

w sprawie z powództwa Fundacji "L."

przeciwko Gminie A.

o zapłatę,

po rozpoznaniu na rozprawie w Izbie Cywilnej w dniu 9 grudnia 2004 r.,

kasacji strony powodowej od wyroku Sądu Apelacyjnego

z dnia 15 stycznia 2004 r., sygn. akt [...],

**oddala kasację; nie obciąża strony powodowej kosztami
postępowania kasacyjnego.**

Uzasadnienie

Sąd Okręgowy oddalił powództwo Fundacji „L.” skierowanego przeciwko Gminie A. o zapłatę kwoty 172.534 zł, na którą składało się żądanie zapłaty wynagrodzenia za sprawowanie funkcji inwestora zastępczego i zwrotu kosztów remontu kotłowni. Sąd ten ustalił, że na podstawie umowy z dnia 20 marca 1996 r. Zarząd Miasta w A. powierzył powodowej Fundacji utworzenie i prowadzenie Środowiskowego Domu Samopomocy (ŚDS) w tymże mieście. Fundusze na prowadzenie ŚDS miały być przekazywane przez Wojewódzki Zespół Pomocy Społecznej (WZPS) za pośrednictwem Zarządu Miasta. Umowę z dnia 20 marca 1996 r. zawarto zgodnie z trójstronnym porozumieniem uczestniczących w niniejszym sporze stron i WZPS (z dnia 20 października 1996 r.). W dniu 10 października 1996 r. strony procesu zawarły umowę, w której Zarząd Miasta powierzył powodowi funkcję inwestora zastępczego (§ 1 umowy) inwestycji prowadzonej przez Gminę, jako zadanie zleczone przez Wojewódzki Zespół Pomocy Społecznej. Inwestycja ta obejmowała przebudowę i modernizację budynku, w którym miał mieścić się ŚDS. Strony nie prowadziły rozmów dotyczących wynagrodzenia dla inwestora zastępczego i nie zawierały w tym zakresie żadnej umowy. Budynkiem przy ul. Z. 45/55 dysponowała strona powodowa na podstawie umowy użyczenia nieruchomości z dnia 7 czerwca 1994 r. Koszty remontu i modernizacji budynku zostały sfinansowane ze środków budżetowych (dotacji). Ze środków tych sfinansowano także inspektora nadzoru. W dniu 13 października 1995 r. przyznana została Fundacji z Funduszy Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej pożyczka w wysokości 46.000 zł na modernizację kotłowni w Domu Spokojnej Starości. Kwota ta została wydatkowana zgodnie z przeznaczeniem i powodowa Fundacja uzyskała umorzenie pożyczki. Umowa z dnia 20 marca 1996 r. (dotycząca utworzenia i powierzenia Fundacji ŚDS) została wypowiedziana przez Zarząd Gminy (pismo z dnia 28 grudnia 1999 r.), a następnie – wypowiedziano także umowę użyczenia nieruchomości (pismo z dnia 10 sierpnia 2000 r.).

W ugodzie stron z dnia 5 października 2000 r. pozwana Gmina zobowiązała się m.in. przejąć ŚDS wraz z pensjonariuszami oraz wypłacić

Fundacji kwotę stanowiącą 9/12 części rocznej dotacji przyznanej z budżetu Wojewody. W ugodzie tej także przyjęto, iż wyczerpuje ona wszelkie obecne i ewentualne przyszłe roszczenia stron na tle stosunków prawnych (łączyjących strony) w chwili zawarcia ugody. Nieruchomość została przekazana Gminie zgodnie z ugodą (w dniu 5 października 2000 r.,).

Sąd Okręgowy uznał, że ustalony stan faktyczny nie uzasadniał roszczenia powodowej Fundacji o wynagrodzenie z racji pełnienia przez nią funkcji inwestora zastępczego. Roszczenie to nie ma oparcia w umowie stron i stosunkach pozakontraktowych. Fundacja nie udowodniła też samej wysokości dochodzonego wynagrodzenia. Nie istniały też podstawy do zasądzenia na rzecz Fundacji zwrotu kosztów modernizacji kotłowni w remontowanym budynku, bowiem fundusze na ten remont uzyskano z pożyczki udzielonej przez WFOŚ i GW, a pożyczka ta następnie została umorzona. Dodatkowo Sąd Okręgowy stwierdził, że ewentualne roszczenia o zwrot kosztów modernizacji kotłowni uległo przedawnieniu, a zawarta między stronami ugoda w 2000 r. obejmowała także stosunki objęte niniejszym sporem.

Apelacja strony powodowej została oddalona jako nie uzasadniona. W ocenie Sądu Apelacyjnego, ustalenia faktyczne w danej sprawie zostały dokonane prawidłowo. Powodowa Fundacja nie wykazała istnienia obowiązku pozwanej Gminy ,obejmującego zapłatę wynagrodzenia za pełnienie funkcji inwestora zastępczego. Nie było podstaw także do zasądzenia należności 46.000 zł z tytułu zwrotu kosztów modernizacji kotłowni. Sąd Apelacyjny podzielił także stanowisko Sądu Okręgowego we zakresie dotyczącym przedawnienia drugiego roszczenia powoda oraz treści umowy ugody.

W kasacji strony powodowej podniesiono zarzuty naruszenia jedynie prawa materialnego, tj. art. 65 § 2 k.c., art. 735 § 1 i § 2 k.c., art. 713 k.c. w zw. z art. 753 § 2 zd. II k.c. oraz art. 56 i 65 k.c. Powód starał się wykazać zasadność dochodzenia od pozwanej Gminy dwóch roszczeń. Domagał się zmiany zaskarżonego wyroku i zasądzenie od pozwanej Gminy dochodzonej należności w całości, ewentualnie – uchylenia zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Apelacyjnemu do ponownego postępowania.

Sąd Najwyższy zważył co następuje:

1. Strona powodowa dochodziła dwóch roszczeń: wynagrodzenia za sprawowanie funkcji inwestora zastępczego (§ 1 umowy z dnia 10 października 1996 r.) oraz zwrotu kosztów remontu kotłowni w budynku stanowiącym własność Gminy. To drugie roszczenie określone też zostało w kasacji jako „roszczenie o zwrot nakładów”. O takiej kwalifikacji tego roszczenia świadczy także powołanie się na naruszenie art. 713 k.c. w związku z art. 753 § 2 zd. II k.c. i treść pism procesowych składanych przez stronę powodową w toku postępowania (np. pismo z dnia 10 listopada 2003 r., k. 137 akt).

2. Należy zwrócić uwagę na to, że podstawowe znaczenie w rozpatrywanej sprawie mają zarzuty naruszenia art. 735 § 1 i § 2 k.c. (w odniesieniu o roszczenie o wynagrodzenie) oraz zarzut naruszenia art. 713 k.c. w zw. z art. 753 § 2 zd. II k.c. (w zakresie roszczenia o zwrot nakładów). Pozostałe, podniesione w kasacji zarzuty, tj. zarzut naruszenia art. 65 § 2 k.c. oraz art. 56 i 65 k.c. w zw. z § 8 umowy użyczenia z dnia 7 czerwca 1994 r. mają znaczenie wtórne w tym sensie, że mogłyby być one brane pod uwagę tylko wówczas, gdyby przyjąć istnienie obu zgłoszonych roszczeń powodowej Fundacji wobec strony pozwanej.

3. Wypadnie podzielić stanowisko Sądu Apelacyjnego, że powodowa Fundacja nie wykazała jednak w sposób wystarczający prawnie faktu istnienia roszczenia o zapłatę wynagrodzenia z racji pełnienia przez nią funkcji inwestora zastępczego. Wprawdzie istotnie funkcję tę powierzono Fundacji w § 1 porozumienia z dnia 10 października 1996 r. (k. 13 akt), ale ani z treści tej umowy, ani innych (np. dodatkowych) porozumień stron nie wynika to, aby przewidziano dla inwestora zastępczego jakiegokolwiek wynagrodzenie. Brak w porozumieniu z dnia 10 października 1996 r. obowiązku zapłaty omawianego wynagrodzenia wynika także z treści wywodów zawartych w skardze kasacyjnej (ze sposobu sformułowania zarzutów naruszenia art. 735 k.p.c.). Obowiązek zapłaty wynagrodzenia nie daje się wyprowadzić – co trafnie zauważyły oba Sądy - także ze źródeł pozaumownych, w tym z obowiązujących przepisów prawa. O takim źródle wspomnianego obowiązku nie może świadczyć ogólne stwierdzenie skarżącej Fundacji, że „wszelkie koszty ponoszone przez Fundację (...) w związku z prowadzeniem Domu Samopomocy (za wyjątkiem

modernizacji kotłowni) były finansowane bądź refundowane przez pozwanego” (s. 2 kasacji).

Źródła powstania obowiązku zapłaty wynagrodzenia z racji pełnienia funkcji inwestora zastępczego powoda Fundacja dopatrywała się w umowie zlecenia (art. 735 § 1 i § 2 k.c.). Jako jedną z podstaw skargi kasacyjnej wskazano niezastosowanie tych przepisów w danej sprawie i to w sytuacji, w której w porozumieniu z dnia 10 października 1996 r. nie określono wynagrodzenia za sprawowanie funkcji inwestora zastępczego, a z okoliczności i treści porozumienia nie wynika, iż powód zobowiązał się pełnić wspomnianą funkcję bez wynagrodzenia.

Jeżeli skarżąca Fundacja wskazuje na zarzut niezastosowania art. 735 § 1 k.c., to w tym zarzucie tkwi zarazem sugestia co do tego, że porozumienie stron z dnia 10 października 1996 r. należało kwalifikować jako umowę zlecenia w rozumieniu art. 734 k.c., przynajmniej w zakresie odnoszącym się do powierzenia powodowi funkcji inwestora zastępczego. Treść wymienionego porozumienia (jego § 1) wyklucza jednak możliwość akceptowania takiej kwalifikacji prawnej. Brak tu przede wszystkim elementów zobowiązania się strony powodowej „do dokonania określonej czynności prawnej dla dającego zlecenie” (strony pozwanej, art. 734 § 1 k.c.). Co najwyżej, w zakresie postanowień § 1 porozumienia z 1996 r. można by przyjmować kwalifikację prawną umowy o świadczenie usług (art. 750 k.c.) Zarzut naruszenia przepisów art. 750 k.c. nie znalazł się jednak w skardze kasacyjnej. Gdyby twierdzić, że przepis art. 735 § 1 k.c. znajduje jednak odpowiednie zastosowanie do umowy stron z 1996 r. (poprzez odesłanie zawarte w art. 750 k.c.), to należy zaznaczyć, iż w kasacji nie zakwestionowano ustaleń faktycznych dokonanych przez Sąd Apelacyjny (przez wskazanie odpowiednich podstaw kasacyjnych). Sąd Najwyższy w postępowaniu kasacyjnym związany jest ustaleniami faktycznymi stanowiącymi podstawę zakazanego orzeczenia (art. 393¹⁹ § 2 k.p.c.). W ustaleniach faktycznych Sądów Okręgowego i Sądu Apelacyjnego stwierdzono, że nawet Prezes powodowej Fundacji wyjaśnił, iż strony nie umawiały się o zapłatę wynagrodzenia (k. 90 v. akt.). Według zeznań świadek K.T., strony nie prowadziły rozmów o wynagrodzenie za sprawowanie funkcji inwestora zastępczego i nie zawierały w tej kwestii żadnej umowy (k. 89 v.).

Sąd Apelacyjny miał zatem uzasadnione podstawy do kategorycznej konstatacji, że strony porozumienia z 1996 r. w ogóle nie przewidywały wynagrodzenia za pełnienie przez powodową Fundację funkcji przewidzianej w § 1 tego porozumienia. Nie byłoby zatem usprawiedliwione poszukiwanie podstaw takiego wynagrodzenia we wskazanym w kasacji przepisie art. 735 § 1 k.c., stosowanym nawet odpowiednio (art. 750 k.c.). W takiej sytuacji za nieuzasadnioną należałoby uznać zarzut naruszenia art. 735 § 1 i 2 k.c. w sposób sformułowany w skardze kasacyjnej.

4. Zarzut naruszenia przepisów art. 713 k.c. w zw. z art. 753 § 2 zd. 2 k.c. motywowano w kasacji ich niezastosowaniem w danej sprawie, pomimo że powodowa Fundacja poczyniła nakłady na modernizację kotłowni w kwocie 46.000 zł, działając zgodnie ze swoimi obowiązkami. Tymczasem Sąd Apelacyjny (podobnie jak Sąd pierwszej instancji) trafnie uznał bezpodstawność roszczenia strony powodowej obejmującego zwrot kosztów modernizacji kotłowni. Dochodzona przez Fundację kwota odpowiadała sumie udzielonej jej pożyczki pieniężnej przez Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (k. 32 akt.). Pożyczka ta została następnie w całości umorzona. Koszty modernizacji kotłowni pochodziły zatem ze środków finansowych pożyczkodawcy, a nie z funduszy własnych Fundacji. W sensie ekonomicznym i prawnym majątek Fundacji nie został zatem uszczuplony, aczkolwiek ostatecznie powiększony został majątek strony pozwanej (zwiększeniu uległa wartość użyczonych powodowi nieruchomości). Nie ma przy tym znaczenia fakt, że suma pożyczki nabyta została na własność Fundacji (art. 720 k.c.). W piśmie procesowym z dnia 10 listopada 2003 r. trafnie oczywiście wskazywano na to, że uzyskana przez Fundację pożyczka powiększała majątek tej Fundacji (k. 137 akt). Nie znaczy to jednak, że - jak wywodzi Fundacja - „bez znaczenia dla zasadności roszczeń użyczającego o zwrot nakładów jest źródło ich finansowania”. Istotne znaczenie miał właśnie sposób wygaśnięcia zobowiązania Fundacji wobec pożyczkodawcy z tytułu udzielonej jej pożyczki (umorzenie, czyli zwolnienie z długu, art. 508 k.c., a nie zapłata sumy pożyczki). Należy także podkreślić i to, że dla prawnego usprawiedliwienia obowiązku zwrotu nakładów (na nieruchomość strony pozwanej), które Fundacja wywodziła z umowy użyczenia z dnia 7 czerwca 1994 r. (k. 49-51 akt) nie można w żadnym

razie powoływać się na przesłanki znamionujące stan bezpośredniego wzbogacenia (art. 405 k.c.). Tymczasem skarżąca starała się eksponować właśnie fakt „ostatecznego wzbogacenia pozwanego” oraz „bezpodstawnie uzyskanej (przezeń) korzyści” (s. 3 kasacji). Wypadnie też zaznaczyć, że powodowa Fundacja domagała się zwrotu nakładów na nieruchomości (budynek) strony pozwanej. Przy motywacji bowiem naruszenia art. 713 k.c. w zw. z art. 753 § 2 zd. II k.c. wyraźnie stwierdzono, że „powód poczynił nakłady na modernizację kotłowni w kwocie 46.000 zł”. Oznacza to, że Fundacja dochodziła zwrotu nakładów (wydatków) o charakterze rzeczowym (dokonanych na rzecz strony pozwanej). Nie może być zatem brane pod uwagę stanowisko skarżącej, że strona pozwana „uzyskaną bezpodstawnie korzyść zawdzięcza pracy i staraniom Fundacji” (s. 3 kasacji).

W związku z tym, że strona powodowa nie wykazała istnienia obu dochodzonych roszczeń (o zapłatę wynagrodzenia i o zwrot nakładów) za bezprzedmiotowe należy uznać zarzuty naruszenia art. 65 § 2 (zarzut pierwszy) i zarzut naruszenia art. 56 i art. 65 w zw. z § 8 umowy użyczenia (zarzut czwarty). Bezprzedmiotowe są bowiem wskazania dotyczące przedmiotowego zakresu ugody stron i przedawnienia roszczenia o zwrot nakładów.

Z przedstawionych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 393¹² k.p.c. oddalił kasację powodowej Fundacji jako nieuzasadnioną.

O kosztach postępowania kasacyjnego orzeczono zgodnie z art. 102 k.p.c.